

Guidelines

Kredietwaardigheidsbeoordeling van de consument in het kader van de toekenning van een consumentenkrediet

Inhoud

Inleiding.....	3
1. Het onderzoek.....	5
1.1. Het verzamelen van informatie.....	5
1.1.1. De kredietaanvraag.....	6
Het doel van het krediet.....	8
De inkomsten.....	9
De personen ten laste.....	10
De lopende financiële verbintenissen.....	11
1.1.2. De raadpleging van de Centrale voor Kredieten aan Particulieren.....	12
1.2. Verboden informatie.....	12
1.3. De bewijsstukken en de bewijzen.....	13
2. De kredietwaardigheidsbeoordeling en de beslissing.....	14
2.1. De beoordeling van het vermogen van de consument om zijn verplichtingen na te komen.....	15
2.1.1. De signalen geïdentificeerd door het Wetboek.....	16
Een negatieve registratie van meer dan 1.000 euro.....	16
Een negatieve registratie van minder dan 1.000 euro.....	16
2.1.2. Andere signalen die extra aandacht verdienen.....	16
De maximale aanwending van een kredietopening.....	16
De systematische opneming van het afgeloste kapitaal.....	17
De laattijdige aflossing van vervaldagen van een krediet.....	17
Op korte tijd meerdere nieuwe kredieten aangaan.....	17
De consument is niet in staat zijn nulstellingsverplichting na te leven.....	17
De hergroepering van kredieten.....	17
De vraag naar liquide middelen zonder rechtvaardiging van het gebruik.....	18
Het aangaan van een aanzienlijk aantal kredietopeningen.....	18
2.2. De periodieke beoordeling van kredieten van onbepaalde duur.....	18
2.3. Herhaaldelijke hergroeperingen (cascadekredieten).....	18
3. Het best aangepaste soort en bedrag zoeken.....	19
3.1. Het soort krediet.....	19
3.2. Het kredietbedrag.....	20
3.2.1. De herfinanciering van kredieten.....	20
3.2.2. De kredietopeningen.....	21

Inleiding

Deze guidelines zijn een leidraad voor kredietgevers over hoe ze de wetgeving correct kunnen toepassen. Het doel van de guidelines is om de praktische uitwerking van de wet te kaderen en uit te leggen en te verduidelijken hoe de wetgeving het best kan nageleefd worden.

Het is een algemeen referentiekader voor de kredietgevers dat een correcte handelswijze of “good practices” beschrijft. Het voorliggend document somt een aantal richtlijnen op die – wanneer ze opgevolgd worden – “more likely to comply” zijn. De inspectie beoordeelt immers in concreto elk individueel geval op de conformiteit van de toegepaste werkwijze.

Het is niet de bedoeling van deze guidelines om een gesloten kader te geven, alle verplichtingen van de kredietgever binnen het onderzoek van de kredietwaardigheid te definiëren of alle denkbare situaties te bepalen en voor elk daarvan toepasselijke strikte regels te geven.

Elke situatie is uniek en ook elke krediettoekenning is uniek. Het doel van deze aanbevelingen is toe te lichten op welke manier de kredietwaardigheid van de consument kan worden beoordeeld. Gezien de specificiteit van elke situatie moet elke toekenning individueel door de kredietgever worden geanalyseerd.

Dit document heeft een dynamisch karakter en kan gewijzigd worden ingevolge relevante wetgeving en rechtspraak die een ingrijpende impact kan hebben op de kredietwaardigheidsbeoordeling.

Tijdens de fase die het sluiten van een consumentenkrediet voorafgaat (de zogenaamde *precontractuele* fase), kunnen twee verplichtingen voor de kredietgever worden onderscheiden: enerzijds een informatie- en raadgegingsverplichting, en anderzijds een vereiste van professionele toewijding en een voorzichtigheidsverplichting.

In de voorliggende guidelines proberen we in grote lijnen aan te geven wat die vereiste van professionele toewijding en de voorzichtigheidsverplichting voor de kredietgever tijdens de *precontractuele* fase inhouden. Deze guidelines zijn aanbevelingen, de kredietgevers blijven vrij om zelf hun procedures en criteria te bepalen binnen de grenzen opgelegd door de wet en onder toezicht van de bevoegde hoven en rechtbanken.

Tijdens de toekenningsprocedure van een consumentenkrediet moet de kredietgever zich gedragen als een “*normaal voorzichtige en toegewijde kredietgever*”.

Deze guidelines hebben betrekking op de beoordeling van de kredietwaardigheid van de consument bij het toekennen van een consumentenkrediet in de zin van hoofdstuk 1 van titel 4 van boek VII van het Wetboek van economisch recht (hierna het “WER” of het “Wetboek”), en in het bijzonder van de artikelen VII.69, VII.75 en VII.77 WER.

Die verplichtingen kunnen als volgt worden samengevat:

1. De kredietgever moet een onderzoek uitvoeren naar de financiële toestand van de consument waarbij hij die ondervraagt over alle elementen die hij nuttig acht om zijn financiële toestand te beoordelen (“**onderzoek**”). Tijdens dat onderzoek moet hij de Centrale voor Kredieten aan Particulieren raadplegen.
2. De kredietgever moet, op basis daarvan, de kredietwaardigheid van de consument grondig beoordelen (“**beoordeling**”). Wanneer die beoordeling lijkt aan te tonen dat de consument in staat zal zijn te voldoen aan zijn verplichtingen, kan de kredietgever het krediet toekennen. De wet verplicht de kredietgever ertoe in bepaalde gevallen de toekenning altijd te weigeren of een bijzondere motivering te geven.
3. Alvorens het krediet toe te kennen, moet de kredietgever bepalen welk soort krediet en welk kredietbedrag het best is aangepast aan de situatie van de consument, om hem passend te adviseren (“**advies**”).

De beoordeling van de kredietwaardigheid mag niet worden verward met de beoordeling van het “kredietrisico” (*credit risk assessment*). De kredietwaardigheidsbeoordeling¹ heeft tot doel redelijkerwijze te bepalen of de consument in staat is alle financiële verplichtingen na te komen

¹ Gedefinieerd door artikel 1.9, 84° WER: “de evaluatie van de vooruitzichten dat de uit de kredietovereenkomst voortvloeiende verplichtingen tot schuldaflossing worden nagekomen”.

die voortvloeien uit de kredietovereenkomst, zijnde de betaling van de termijnbedragen en de aflossing van het kapitaal.

De beoordeling van het “kredietrisico” is de beoordeling van potentiële verliezen en de waarschijnlijkheid van verliezen die de kredietgever riskeert wanneer de kredietnemer in gebreke blijft.

De kredietgever die enkel het kredietrisico beoordeelt, voldoet niet aan zijn verplichting van normaal voorzichtige en toegewijde kredietgever, want hij neemt er genoeg mee in te schatten of hij zal worden terugbetaald, zonder voorrang te geven aan de normale uitvoering van de overeenkomst.

Tot slot is het aan de kredietgever om te bewijzen dat hij al zijn verplichtingen is nagekomen bij de beoordeling van de kredietwaardigheid van de consument (artikel VII.2, §4, tweede lid, in *fine* WER). Daartoe legt hij voor elk krediet een dossier aan *waarin de informatie waarop de kredietwaardigheid is gebaseerd, wordt vastgelegd, gedocumenteerd en bijgehouden* (artikel VII.77, §1, vierde lid).

De kredietgever mag de bewijslast niet omkeren en bij de consument leggen door gestandaardiseerde clausules of “verklaringen” op te nemen. De kredietgever zorgt ervoor dat hij over bewijzen beschikt dat hij zijn verplichtingen goed is nagekomen en die hij bewaart in zijn kredietdossier.

De kredietgever kan de consument vragen te bevestigen dat de verschillende formaliteiten correct werden vervuld, bijvoorbeeld door hem te vragen om vermeldingen aan te vinken (“checkbox”). Die instemmingen moeten door middel van een actieve handeling door de consument worden gegeven; dit kan door een vakje aan te vinken (digitale weg) of aan te kruisen (op papier). In het kader van de bewijslast die op de kredietgever rust en om de consument toe te laten het tegenbewijs² te leveren, is het aangewezen dat deze instemming gestaafd wordt door een of meer relevante bewijzen, bijvoorbeeld de parafering door de consument, naast de instemmingsclausule.

Ook de kredietbemiddelaars zijn verplicht de kredietwaardigheid van de consument te beoordelen.³ Die beoordeling moet plaatsvinden voordat de kredietbemiddelaar een kredietaanvraag doorstuurt naar een kredietgever. De kredietbemiddelaar mag een kredietaanvraag niet doorsturen naar de kredietgever wanneer hij, op basis van de elementen die hij heeft verzameld tijdens het onderzoek naar de financiële toestand van de consument, van oordeel is dat de consument duidelijk niet in staat zal zijn de verplichtingen na te komen die voortvloeien uit de kredietovereenkomst. Een kredietbemiddelaar mag niet systematisch alle kredietaanvragen die hij ontvangt naar de kredietgever doorsturen. Hij moet een eerste beoordeling maken.

Wanneer de kredietgever een deel van de analyse aan de kredietbemiddelaar delegeert, bijvoorbeeld het onderzoek naar de financiële toestand, blijft hij integraal verantwoordelijk voor de goede uitvoering van de gehele analyse. Wanneer hij een beroep doet op een kredietbemiddelaar, waakt de kredietgever over de kwaliteit van het door hem geleverde werk: hij stelt procedures in om zich ervan te vergewissen dat de kredietbemiddelaars de taken die hij hen toevertrouwt, nauwgezet uitvoeren. De kredietbemiddelaar is, op dezelfde wijze als de kredietgever, verantwoordelijk voor de handelingen die hij stelt tijdens de bemiddeling.

De hoven en rechtbanken behouden steeds hun soevereine beoordelingsbevoegdheid over de aanbevelingen, standpunten en andere informatie in deze guidelines. Dit betekent dat hoven en rechtbanken in een juridisch geschil kunnen afwijken van de inhoud van deze guidelines.

Deze guidelines hebben een evolutief karakter en kunnen dus op elk moment worden bijgewerkt.

² HvJ EU, arrest van 18 december 2014, CA CONSUMER FINANCE, C-449/13, paragraaf 30.

³ Cf. met name artikelen VII.69 en VII.113, §1 WER.

1. Het onderzoek

1.1. Het verzamelen van informatie

Artikel VII.69, §1 WER verplicht de kredietgever de consument te ondervragen over zijn financiële toestand.

De informatie verzameld tijdens dat onderzoek zal worden gebruikt om de kredietwaardigheid van de consument en zijn vermogen om zijn verplichtingen na te komen, te bepalen.

Het gaat erom een balans op te maken van de financiële toestand van de consument.

De kredietgever moet een actieve rol spelen. Hij moet bepalen welke elementen nodig zijn om de kredietwaardigheid van de consument te beoordelen, en hem daarover ondervragen door middel van duidelijke en precieze vragen. Concreet moet de kredietgever nagaan welke informatie hij nodig heeft en de consument ondervragen om die informatie te verkrijgen, terwijl de consument ertoe gehouden is *juist en volledig* op die vragen te antwoorden.

De beoordeling van de kredietwaardigheid van de consument berust, onder andere, op de antwoorden die de consument heeft gegeven tijdens de precontractuele fase. Als de consument onjuiste antwoorden geeft, riskeert hij de gerechtelijke ontbinding van de kredietovereenkomst in zijn nadeel. Het wordt aangeraden dat de kredietgever of kredietbemiddelaar tijdens de precontractuele fase de aandacht van de consument vestigt op het belang van de antwoorden die hij geeft en op de juistheid ervan.

Uit het arrest "CA CONSUMER FINANCE" van het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJ EU) blijkt dat de kredietgever een beoordelingsmarge heeft om te beslissen of de informatie waarover hij beschikt, passend en toereikend is om de kredietwaardigheid van de kandidaatkredietnemer te bevestigen en of hij die moet nagaan aan de hand van andere gegevens.

"Of deze informatie toereikend is, kan in dit verband verschillen naargelang

- *de omstandigheden waarin de kredietovereenkomst wordt gesloten,*
- *de persoonlijke situatie van de consument,*
- *het bedrag waarop de overeenkomst betrekking heeft."*⁴

Een systematische controle van de informatie die de kredietwaardigheidsbeoordeling onderbouwt is niet vereist, maar het wordt aangeraden die geval per geval te onderzoeken waarbij een aftoetsing aan de bovenstaande elementen gebeurt. Gewone, niet-gestaafde verklaringen van de consument kunnen echter niet als toereikend worden aangemerkt indien zij niet vergezeld gaan van bewijsstukken.⁵

De wijze waarop het onderzoek naar de kredietwaardigheidsbeoordeling door de kredietgever verloopt, wordt gemoduleerd op basis van het daarvoor gebruikte medium. Dat op voorwaarde dat de finaliteit van de wet wordt nageleefd.

Het onderzoek kan onder meer worden uitgevoerd door een onderhoud tussen de kredietgever en de consument, d.w.z. een dialoog tussen de partijen. Dat onderhoud kan in dat geval verschillende vormen aannemen, de fysieke aanwezigheid van de partijen is niet vereist. Bijvoorbeeld: een telefoongesprek, een uitwisseling via een instant messenger ...

Wanneer het onderzoek plaatsvindt in de vorm van een gesprek met de consument, is het belangrijk dat de kredietgever, of zijn bemiddelaar, zorgt voor praktische omstandigheden die de consument in staat stellen volledig op de vragen te antwoorden: er wordt voldoende tijd besteed aan die fase, het gesprek gaat door op een plaats die de vertrouwelijkheid garandeert van de door

⁴ HvJ EU, arrest van 18 december 2014, CA CONSUMER FINANCE, C-449/13, paragraaf 37.

⁵ Letterlijke tekst, zoals opgenomen in arrest HvJ EU (p.39): "Gelet op het voorgaande moet op de derde vraag worden geantwoord dat artikel 8, lid 1, van richtlijn 2008/48 aldus moet worden uitgelegd dat het er zich enerzijds niet tegen verzet dat de kredietwaardigheid van de consument enkel op basis van door deze laatste verstrekte informatie wordt beoordeeld, mits het om toereikende informatie gaat en gewone verklaringen van de consument vergezeld gaan van bewijsstukken, en het anderzijds de kredietgever niet de verplichting oplegt om de door de consument verstrekte informatie systematisch te controleren".

de consument geformuleerde antwoorden, de vragen zijn duidelijk en worden indien nodig uitgelegd ... Om aan die verplichting te voldoen, kan het gesprek bijvoorbeeld plaatsvinden in een bureau dat is afgesloten of dat voldoende is afgescheiden van de rest van de commerciële ruimte.

Wanneer de aanvraag wordt ingediend via een middel voor communicatie op afstand mag de kredietgever geen kredietovereenkomst doorsturen naar de consument zonder dat hij zich ervan heeft vergewist dat het krediet kan worden toegekend op basis van de aangegeven elementen. Wanneer een krediet door alle partijen onvoorwaardelijk ondertekend is, kan de kredietgever niet afzien van de uitvoering van de overeenkomst en moet hij de voorwaarden ervan respecteren, behoudens de toepassing van artikel VII.98, §2 WER.

De kredietgever mag de consument geen voorstel van kredietovereenkomst voorleggen voordat hij de kredietwaardigheid heeft beoordeeld. De kredietgever kan opschortende bepalingen voor de terbeschikkingstelling van het krediet opnemen, maar in geen geval mogen die voorwaarden betrekking hebben op de beoordeling van de kredietwaardigheid van de consument. Die voorwaarden kunnen bijvoorbeeld gaan over het verschaffen van bewijsstukken of over de zekerheidsstelling.

De kredietgever is vrij om de meest adequate manier te bepalen om dat onderzoek uit te voeren. Het Wetboek legt evenwel twee vereisten op:

- het voorleggen van een kredietaanvraagformulier aan de consument; en
- het raadplegen van de Centrale voor Kredieten aan Particulieren.

1.1.1. De kredietaanvraag

Artikel VII.69, §2, eerste lid WER verplicht de kredietgever aan de consument-kredietnemer een kredietaanvraagformulier in **de vorm van een vragenlijst** voor te leggen indien het kredietbedrag meer dan 500 euro bedraagt.

Aan de persoonlijke zekerheidssteller wordt een “informatieaanvraagformulier” voorgelegd. Die twee formulieren moeten in elk geval in de vorm van een vragenlijst worden voorgelegd. De vragen die ze bevatten, kunnen verschillen, maar de vragenlijst moet altijd betrekking hebben op de vijf elementen die worden opgesomd in artikel VII.69, §2, tweede lid WER.

Het gebruik van de term “vragenlijst” betekent dat de consument zelf moet antwoorden op de vragen uit die lijst. De antwoordelementen die betrekking hebben op de kredietwaardigheidsbeoordeling, en in het bijzonder de bij wet opgelegde elementen, mogen niet “vooraf ingevuld” zijn door de kredietgever of kredietbemiddelaar, zonder dat de consument voorafgaandelijk daarover werd ondervraagd.⁶ De vervulde antwoorden op de kredietaanvraag moeten deze van de consument zijn, hetgeen niet belet dat de kredietgever gestandaardiseerde antwoorden kan suggereren. Als de kredietgever gestandaardiseerde antwoorden wil suggereren in de vorm van multiple choice of een rolmenu, moet hij de consument ook de mogelijkheid laten om:

- aan te geven dat hij het antwoord op de gestelde vraag niet weet;
- een ander antwoord te geven dan de standaardantwoorden.

In alle gevallen moet de kredietgever vrije velden laten bij de vragen zodat de consument zelf antwoorden kan preciseren.

De consument antwoordt op de vragen van de kredietaanvraag. Die wordt ingevuld door de consument zelf of door een commercieel medewerker op basis van de gegeven antwoorden. Als de kredietaanvraag wordt ingevuld door een commercieel medewerker ligt de bewijslast, dat de ingevulde informatie overeenstemt met de door de consument meegedeelde informatie, bij de kredietgever.

Wanneer de consument heeft nagelaten de inlichtingen (bedoeld in artikel VII.69 WER) te verstrekken of wanneer hij onjuiste gegevens heeft verstrekt, kan de rechter, onverminderd de gemeenrechtelijke sancties, de ontbinding van de overeenkomst ten laste van de consument

⁶ Wel mogen identificatiegegevens en de bij de betrokken kredietgever aangegeven financiële verbintenissen door de kredietgever vooraf worden ingevuld. Het moet voor de consument echter te allen tijde mogelijk blijven deze vooraf ingevulde informatie aan te passen.

bevelen, nadat de kredietgever hierom heeft verzocht. De kredietgever moet een individueel onderzoek uitvoeren, wat impliceert dat hij de mogelijke antwoorden niet beperkt tot standaardantwoorden uit een lijst, maar de consument ook verzoekt bijkomende uitleg te geven in “vrije velden”. De consument moet ook de mogelijkheid hebben om aan te geven dat hij het antwoord op de gestelde vraag niet weet.

Wanneer de antwoorden werden opgegeven door de consument, bewaart de kredietgever die antwoorden. Als ze vervolgens door de commercieel medewerker van de kredietgever worden ingevoerd in zijn computersysteem, zodat de kredietgever over “gestandaardiseerde” antwoorden beschikt voor intern gebruik, mag de kredietgever de samenvatting van de gegeven antwoorden niet ter ondertekening aan de consument voorleggen.

De kredietgever moet dat formulier bewaren zolang het krediet niet integraal is terugbetaald.

In het geval dat de consument een kredietaanvraag indient via een informaticaplatform van de kredietgever (bijvoorbeeld een website), worden alle door de consument ingevoerde gegevens ongewijzigd bewaard. Bovendien is het aangewezen dat de kredietgever of diens bemiddelaar de mogelijkheid voorziet om de consument uit te leggen wat er bedoeld wordt bij bepaalde vragen uit de vragenlijst.

Wanneer de aanvraag wordt ingediend via een middel voor communicatie op afstand via spraak, wordt aanvaard dat de kredietgever geen vragenlijst aan de consument voorlegt indien de conversatie wordt opgenomen en bewaard voor minstens de volledige duur van het krediet. Als de kredietgever gebruikmaakt van die mogelijkheid, bezorgt hij aan de consument op een duurzame drager, vóór het aangaan van het krediet of samen met de toezending van de kredietovereenkomst, een samenvatting van de geregistreerde gegevens op basis van de antwoorden die hij heeft gegeven.

De kredietgever moet zich ervan vergewissen dat de consument volledig antwoordt op alle vragen die hem worden gesteld. Een kredietgever die zich baseert op een vragenlijst waarvan bepaalde antwoorden op de vragen die zijn opgelegd door artikel VII.69, §2 WER door de consument open werden gelaten of duidelijk ontoereikend of incoherent werden ingevuld, voldoet niet aan zijn wettelijke verplichtingen.

Artikel VII.69, §2, tweede lid WER bepaalt dat die vragenlijst de consument minstens over de volgende elementen moet bevragen: **het doel van het krediet, het inkomen, de personen ten laste en de lopende financiële verbintenissen waaronder het openstaand bedrag en het aantal kredieten in omloop.**

De kredietgever bepaalt op basis van zijn ervaring welke extra informatie voor hem allemaal nodig is. De kredietgever schat in of hij ook vragen moet stellen over de levensnoodzakelijke behoeften (huisvesting, energieverbruik, vrije tijd, opvoeding van de kinderen, enz.)⁷ dan wel of deze zijn opgenomen in een forfaitair bedrag.

De gezondheidskosten zijn bewust uit deze eventuele bijkomende vragen gelaten. Gezien het wettelijke verbod mag de kredietgever de consument niet bevragen over dat soort kosten. De kredietgever zal zich er echter wel van moeten vergewissen dat de consument in staat is normale gezondheidsuitgaven te dragen bij de beoordeling van de kredietwaardigheid. Deze kosten moeten deel uitmaken van het forfait.

Om een raming te maken van het bedrag aan uitgaven van de consument in zijn budget, kan de kredietgever ervoor kiezen forfaits te bepalen en te gebruiken in plaats van de consument te bevragen over elk van de elementen afzonderlijk.

Het voordeel van de forfaits is dat er minder vragen moeten worden gesteld over het privéleven van de consument en zijn gewoontes. Het gebruik van forfaits laat toe het aantal te verzamelen inlichtingen te verminderen.

De kredietgever kan niet één forfaitair bedrag bepalen voor alle consumententypes. Wanneer de kredietgever ervoor kiest gebruik te maken van een forfait per consumententype om het gewicht van een uitgave in het budget van de consument te bepalen, moet hij op objectieve wijze een

⁷ Bron: Document Belgische Senaat — n.a.v. ontwerp van wet op het consumentenkrediet, 7 februari 1991, Inleidende uiteenzetting door de vice-eerste minister en minister van Economische Zaken.

forfait vaststellen, door een gedocumenteerde berekening te maken, gebaseerd op verifieerbare gegevens conform artikel VII.77, §1, vierde lid WER.

De kredietwaardigheidsbeoordeling op forfaits per consumententype baseren, kan het risico impliceren dat die forfaits lager kunnen zijn dan de reële lasten van de consument.

Het forfaitaire bedrag moet variëren volgens objectieve criteria en moet voldoende realistisch zijn, rekening houdende met eventuele schommelingen.

In de praktijk is het forfait een bedrag dat door de kredietgever wordt opgeteld bij het bedrag aan individueel vastgestelde uitgaven van de consument (bijvoorbeeld maandelijkse termijnen van lopende kredieten, huur ...).

Verderop in de guidelines worden verschillende elementen beschreven waaruit dat forfaitaire bedrag minstens bestaat:

- de personen ten laste;
- de lopende financiële verbintenissen;
- de levensnoodzakelijke uitgaven.

De berekening die de kredietgever uitvoert om het totaalbedrag van het aan het consumententype aangepaste forfait te bepalen, moet minstens uit die elementen bestaan.

Als de kredietgever nieuwe vragen stelt nadat hij een vragenlijst heeft voorgelegd of als hij verduidelijkingen vraagt aan de consument over bepaalde elementen die laatstgenoemde heeft vermeld in de kredietaanvraag, bewaart de kredietgever een spoor van die vragen en van de antwoorden erop in zijn kredietdossier.

De kredietgever kan in dat document ook de essentiële financiële gegevens opnemen van de door de consument gevraagde kredietovereenkomst, zoals het bedrag, de duur, de rentevoet en de maandelijkse termijn.

Artikel VII.69, §2, laatste lid WER laat toe dat de kredietgever geen vragenlijst voorlegt aan de consument indien het gevraagde kredietbedrag 500 euro niet overschrijdt. De kredietgever blijft niettemin verplicht om de financiële toestand van de consument te onderzoeken overeenkomstig artikel VII.69, §1 WER en draagt de bewijslast van de naleving van die verplichting.

De verschillende verplichte elementen van de kredietaanvraag die aan de consument wordt voorgelegd, worden beschreven in wat volgt.

Het doel van het krediet

De bedoeling van de vragen over het doel van het krediet is de kredietgever in staat te stellen te voldoen aan zowel zijn informatie- en raadgegingsverplichtingen als zijn verplichtingen inzake professionele toewijding en voorzichtigheid.

Onder “doel van het krediet” moet worden begrepen: de bedoeling van de consument, het gebruik van de som die hem ter beschikking wordt gesteld door het krediet. Wanneer het oorspronkelijk door de consument gevraagde bedrag verschilt van het uiteindelijk toegekende kredietbedrag, bewaart de kredietgever in zijn dossier een spoor van de verschillende aanvragen.

De consument moet antwoorden op alle vragen die hem gesteld worden. Hij moet het doel van het krediet meedelen.

Indien de kredietgever aan de consument gestandaardiseerde antwoorden wil suggereren betreffende het doel van het krediet, stelt hij betekenisvolle antwoorden voor. De gestandaardiseerde vermeldingen “financiering van diverse uitgaven”, “geldelijke middelen” in het geval van een lening op afbetaling of vergelijkbare vage en gestandaardiseerde vermeldingen in de kredietaanvraag zijn niet betekenisvol.

Op basis van zijn ervaring identificeert de FOD Economie een niet-exhaustieve lijst van doelen van het krediet:

- de financiering van bepaalde goederen, bijvoorbeeld een voertuig of een bepaald consumptiegoed, of van een bepaalde dienst, bijvoorbeeld een reis of de herstellingen aan een voertuig;

- de herfinanciering van bestaande schulden;
- het toekennen van liquide middelen aan de consument, zonder bepaling van het gebruik van de bedragen;
- indien het krediet bestemd is voor meerdere doelen ("gemengd doel") moeten deze elk apart vermeld worden.

Bij de financiering van een goed of een dienst moet de kredietgever informeren naar het bedrag van de uitgaven die de consument overweegt. Er wordt aangeraden dat de kredietgever daarvoor vraagt naar een kopie van de bestelbon of een gedetailleerde kostenraming. Enerzijds om het kredietbedrag te bepalen dat het best is aangepast conform artikel VII.75 WER en anderzijds, indien van toepassing, om de wettelijke voorschriften inzake de gelieerde overeenkomsten te kunnen respecteren.

Bij de herfinanciering van bestaande schulden moet de kredietgever meer in het bijzonder informeren naar die schulden. Hij moet ook vragen naar het doel van het krediet of de kredieten waarvoor de herfinanciering wordt gevraagd. Wanneer het krediet waarvoor de herfinanciering wordt gevraagd al tot doel had een of meerdere kredieten te herfinancieren, kan de kredietgever met die informatie een situatie van zogenaamde cascadekredieten vermijden, waarbij een consument regelmatig dezelfde schuld herfinanciert, en zich steeds een beetje meer in de schulden werkt.

In de praktijk stelt de FOD Economie soms vast dat in centralisatiekredieten aan een maximaal JKP ook kredieten worden geherfinancierd die aanvankelijk aan een veel lager JKP werden aangegaan. Bijvoorbeeld: een autofinanciering aan 2,5 % die nog gedurende 10 maanden moet worden terugbetaald, wordt mee opgenomen in een herfinancieringskrediet dat moet worden terugbetaald aan een JKP van 9,95 % en met een looptijd van 120 maanden. Een autokrediet voor een wagen van 3 of 4 jaar oud, wordt zo mee opgenomen in een nieuw krediet dat 10 jaar zal lopen.

Het toekennen van liquide middelen zonder bepaling van het gebruik van de bedragen is vaak het doel van een kredietopening van onbepaalde duur (het ter beschikking stellen van een som geld of van elk ander betaalmiddel). Het is dan niet mogelijk op voorhand te bepalen welk gebruik zal worden gemaakt van de ter beschikking gestelde bedragen. In dat geval wordt aanvaard dat het antwoord algemener is, bijvoorbeeld: "financiering van uitgaven gedaan met een gekoppelde betaalkaart" of "mogelijkheid om geldopnames te doen boven op het creditsaldo van de lopende rekening X" ...

Wanneer de consument, die op een verzekering wenst in te tekenen, ervoor kiest die te financieren met behulp van krediet, moet hij dat vermelden bij het doel van de kredietaanvraag.

Wanneer het aangevraagde krediet meerdere doelen heeft (gemengd doel), moeten die elk apart worden vermeld in het antwoord van de consument.

De inkomsten

Onder inkomsten verstaat men zeker inkomsten uit loonarbeid, werkloosheidsuitkeringen, uitkeringen van mutualiteiten of verzekeringen, inkomen als zelfstandige, maar het kunnen ook inkomsten zijn gekoppeld aan het vermogen, zoals inkomsten uit verhuur, lijfrenten, intresten en dividenden op een effectenportefeuille ...

Er bestaan heel wat verschillende inkomsten, die zelf nog vele varianten kennen. Het is aan de kredietgever om de inkomsten van de consument correct te identificeren.

De kredietgever mag niet uitgaan van het bestaan van inkomsten zonder de consument te hebben ondervraagd over het reële bestaan ervan en desgevallend het bestaan en de regelmatigheid ervan te hebben gecontroleerd.

De aanwezigheid van kinderbijslag, dubbel vakantiegeld, eindejaarspremies en alle overige periodieke terugkerende voordelen moet effectief door de consument zijn meegedeeld of worden vastgesteld door de kredietgever als hij die wil opnemen in de inkomsten.

Het identificeren van de inkomsten van de consument heeft tot doel alle sommen te bepalen waarvan men redelijkerwijze mag aannemen dat de consument ze zal ontvangen tijdens de duur van het krediet. Het gaat er dus om, op het moment van de toekenning van het krediet en op basis

van de elementen waarover de kredietgever op dat ogenblik beschikt of zou moeten beschikken, toekomstige inkomens in te schatten.

De inschatting van die toekomstige inkomens dient te gebeuren op basis van de elementen die bekend zijn op het moment van het onderzoek. De aard van een dergelijke extrapolatie is onzeker. Om die uit te voeren, kan de kredietgever zich baseren op inkomsten voorafgaand aan de kredietaanvraag. Hij moet inschatten of de consument die redelijkerwijze zal verwerven gedurende de volledige duur van het krediet.

De mate van onderzoek hangt af van het vaste en zekere karakter van de gekende inkomsten. Hoe variabler de inkomsten, hoe meer de kredietgever informatie moet inwinnen over een lange periode om die variatie te bepalen. Dat om zich ervan te vergewissen dat de consument altijd in staat zal zijn zijn verplichtingen na te komen wanneer hij het laagste waargenomen of voorzienbare inkomen ontvangt. Als de inkomsten variabel zijn, baseert de kredietgever zich op betrouwbare documenten, zoals bijvoorbeeld het aanslagbiljet van de consument, btw-aangifte ...

De kredietgever moet de schommeling van de inkomsten in de toekomst voorzien als dat redelijkerwijze mogelijk is of hij hieromtrent door de consument werd ingelicht. Wanneer zich tijdens de duur van de kredietovereenkomst wellicht een gebeurtenis zal voordoen die de inkomsten van de consument kan verminderen, moet de kredietgever de consument bevragen om te bepalen wat zijn inkomsten zullen zijn na die gebeurtenis. Concreet is dat bijvoorbeeld het geval wanneer redelijkerwijze verwacht mag worden dat de consument met pensioen zal gaan tijdens de duur van het krediet of dat de kredietgever voorafgaand was geïnformeerd dat de consument in vooropzeg was. In dat geval probeert de kredietgever, op basis van de door de consument verstrekte informatie en eventueel bewijsstukken, vast te stellen welke inkomsten de consument zal genieten (pensioen, werkloosheidsvergoeding ...).

Hoe langer het krediet loopt, hoe meer de kredietgever zich ervan moet vergewissen dat de geïdentificeerde inkomsten gegarandeerd zijn.

De personen ten laste

De kredietgever ondervraagt de consument over de personen te zijnen laste om te bepalen welke kosten die personen doen ontstaan.

Meerdere studies tonen aan dat de kosten verschillen naargelang van de leeftijd van de persoon ten laste. De kredietgever zou de consument op zijn minst moeten vragen naar de leeftijdscategorie en de status van de personen te zijnen laste.

De wetgeving inzake consumentenkrediet streeft ernaar dat ook blijvend voldaan wordt aan de levensnoodzakelijke behoeften voor de consument en zijn gezin, en in het bijzonder voor zijn kinderen. Onder het begrip "levensnoodzakelijke behoeften" worden onder meer huisvesting, energieverbruik, vrije tijd en opvoeding van de kinderen begrepen.

De ouders van een kind zijn er op grond van artikel 203, §1 van het Burgerlijk Wetboek toe verplicht, naar evenredigheid van hun middelen, in te staan voor de volgende kosten: de huisvesting, het levensonderhoud, de gezondheid, het toezicht, de opvoeding, de opleiding en de ontplooiing van hun kinderen. Die verplichting kan doorlopen na de meerderjarigheid van het kind indien de opleiding van het kind niet voltooid is.

Om te bepalen welke kosten een persoon ten laste doet ontstaan, kan de kredietgever ervoor kiezen een "kostenforfait" vast te stellen voor elk type persoon ten laste. Als hij daarvoor kiest, zal hij niettemin een forfait moeten bepalen dat redelijkerwijze voldoende is om in te staan voor alle kosten van de levensnoodzakelijke behoeften, als de personen ten laste zijn kinderen zijn. De kredietgever bepaalt die bedragen op basis van een gedocumenteerde berekening, gebaseerd op verifieerbare gegevens. In elk geval zullen die forfaits aangepast zijn aan het type van de persoon ten laste (bijvoorbeeld de leeftijdscategorie) van de consument.

In geen geval mag de kredietgever die forfaitaire lasten laten overeenstemmen met de bedragen die de consument ontvangt als kinderbijslag. Kinderbijslag is een hulp om die kosten te dragen. Algemeen wordt beschouwd dat die bedragen ontoereikend zijn om de last van een kind volledig te dragen.

Zo ook vormt de verwijzing naar het minimum vatbaar voor beslag een analyse van het kredietrisico en niet van de kredietwaardigheid.

De lopende financiële verbintenissen

De wet definieert niet wat ze verstaat onder “financiële verbintenis”. Het gaat om een ruimer begrip dan de lopende kredietverbintenissen. Het zal gaan om alle schulden die de consument moet terugbetalen, ongeacht de schuldeiser.

De wet beoogt zeker: de kredieten (1), de huur (2) en de alimentatie (3) die de consument verschuldigd is. in de praktijk stelt de FOD Economie vast dat die informatie altijd geëist wordt door de kredietgevers. Er bestaan bovendien heel wat andere financiële verbintenissen (4) die worden aangegaan door de consument.

(1) De kredieten

De kredietgever moet de consument bevragen over de kredieten waarvan hij schuldenaar is, hoeveel het er zijn en welke de *openstaande bedragen* zijn. Hij moet de consument ondervragen los van de raadpleging van de Centrale voor Kredieten aan Particulieren (hierna ook “de Centrale”).

Onder *openstaand bedrag* moet worden verstaan: de vervallen, onbetaalde sommen en de niet-vervallen sommen van de lopende kredietovereenkomsten.

Als de consument het openstaand bedrag van zijn kredieten niet kent en de kredietgever dit onmogelijk kan afleiden uit de Centrale vraagt de kredietgever hem naar het meest recente rekeningafschrift of naar een kopie van de aflossingstabel.

De raadpleging van de Centrale maakt het voor de kredietgever mogelijk om, met de consument, de juistheid na te gaan van de antwoorden die hij geeft. Het is aan te bevelen dat de kredietgever de consument ook vraagt naar de nulstellingstermijnen van de lopende kredietopeningen.

Wanneer het krediet tot doel heeft lopende kredieten te herfinancieren, vraagt de kredietgever aan de consument om de exacte bedragen mee te delen, bij voorkeur op basis van een afrekening verstrekt door de geherfinancierde kredietgever.

Er wordt aangeraden dat de kredietgever de consument ook vraagt naar het initiële bedrag van de lopende kredieten. in het geval van een kredietherfinanciering vraagt hij daarenboven naar de resterende duur en het doel van de kredieten waarvoor een herfinanciering wordt gevraagd.

Voor de kredietopeningen wordt geadviseerd dat de kredietgever de consument ondervraagt over de minimale maandelijkse aflossing bij volledige opnemering van het kredietbedrag.

Als de verklaring van de consument aanzienlijk verschilt van de raadpleging van de Centrale wijst de kredietgever de consument op dit verschil. De kredietgever stelt bijvoorbeeld een aanzienlijk verschil vast wanneer de consument één krediet aangeeft, terwijl er drie kredieten in de Centrale staan vermeld.

(2) De huur en woonlasten

Wanneer de consument verklaart huurder te zijn, zorgt de kredietgever ervoor dat hem het door de consument betaalde huurbedrag wordt meegedeeld, eventueel te verhogen met de forfaitaire kosten voor de gemene delen.

Wanneer de consument verklaart gehuisvest te worden door een derde, moet de kredietgever geval per geval bepalen of het nodig is een bedrag te voorzien dat beschikbaar is om het hoofd te bieden aan een verandering van de situatie, rekening houdend met het al dan niet precaire karakter van die situatie.

Wanneer de consument eigenaar is van zijn woning, wordt aangeraden dat de kredietgever de consument vraagt naar de eventuele gedragen lasten, zoals lasten van de mede-eigendom.

(3) De alimentatie

De kredietgever bevraagt de consument naar alimentatiebedragen die hij eventueel verschuldigd is.

(4) De andere financiële verbintenissen

De consument kan bijvoorbeeld gebonden zijn door een aantal financiële verbintenissen die de vorm kunnen aannemen van abonnementen of bijdragen, zoals contracten voor de levering van elektriciteit, water, gas, telefoonabonnementen, verzekeringsovereenkomsten, huurcontracten voor voertuigen, abonnementen bij sportzalen, op tijdschriften en andere diensten die periodiek terugkerend uitgevoerd worden, ...

Sommige van die verbintenissen zijn levensnoodzakelijke behoeften, onontbeerlijk voor het behoud van een menswaardig bestaan voor de consument en zijn gezin.

De kredietgever is niet gehouden met precisie de lasten die die uitgaven vertegenwoordigen, te bepalen. De techniek van het forfait mag worden toegepast. Aangezien die lasten sterk kunnen verschillen van consument tot consument, zal dat forfait voldoende hoog moeten zijn om op zijn minst de financiële verbintenissen te dekken die onontbeerlijk zijn voor het behoud van een menswaardig bestaan van de consument en ook voor de andere verbintenissen waartoe de consument over het algemeen is gehouden en die hij niet zonder opzegtermijn kan beëindigen. Opnieuw bepaalt de kredietgever die bedragen op basis van een gedocumenteerde berekening, gebaseerd op verifieerbare gegevens.

1.1.2. De raadpleging van de Centrale voor Kredieten aan Particulieren

Op grond van artikel VII.77, §1, tweede lid WER is de kredietgever gehouden tot het raadplegen van de Centrale met het oog op de grondige beoordeling van de kredietwaardigheid van de consument alvorens de overeenkomst te sluiten.

Hij moet het bewijs van die raadpleging bewaren. Hij bewaart niet enkel de *Request ID* van de raadpleging, maar ook alle door de Centrale meegedeelde informatie. Die bewaart hij in het kredietdossier overeenkomstig artikel VII.77, §1, vierde lid WER.

Het feit dat er lopende kredieten zijn, is een essentieel element in de analyse van de financiële toestand van de consument.

De ervaring van de FOD Economie leert dat de consument niet altijd op de hoogte is van alle kredieten waarvan hij schuldenaar is, vooral van de kredietopeningen. Ofwel is de consument zich er niet van bewust dat een mogelijkheid tot uitgestelde betaling een consumentenkrediet is in de zin van de wet, ofwel is hij een vereffende, maar niet-opgezegde kredietopening vergeten.

De kredietgever raadpleegt de Centrale tijdig, alvorens een overeenkomst voor te stellen aan de consument, om desgevallend, de consument het resultaat van de raadpleging mee te delen.

De kredietgever is niet verplicht te beschikken over een kredietaanvraag in de zin van artikel VII.69, §2 WER om de Centrale te raadplegen met het oog op het verstrekken van een krediet. Hij moet echter wel kunnen aantonen dat de consument daadwerkelijk een krediet heeft aangevraagd, anders zou de raadpleging kunnen worden bestempeld als commerciële prospectie in de zin van artikel VII.153, §2 WER.

Wanneer de kredietgever de raadpleging uitvoert na een kredietaanvraag in de zin van artikel VII.69, §2 WER te hebben ontvangen, en een significant verschil vaststelt tussen het antwoord van de Centrale en de door de consument verstrekte informatie, wijst hij de consument op die verschillen.

In elk geval moet de raadpleging gebeuren vooraleer een overeenkomst ter ondertekening aan de consument wordt voorgelegd en binnen de 20 dagen vóór het aangaan van het krediet.

1.2. Verboden informatie

In geen enkel geval mag de kredietgever vragen stellen over *het ras, de etnische afstamming, het seksuele gedrag, de gezondheid, de overtuigingen of activiteiten op politiek, levensbeschouwelijk of godsdienstig gebied of het lidmaatschap van een vakbond of van een ziekenfonds* (artikel VII.69, §1, tweede lid WER).

Algemeen geldt dat de kredietgever moet oppassen dat hij aan geen enkele vorm van discriminatie doet. Zo vermijdt hij verschillende "scores" toe te kennen naargelang van het geslacht van de consument.

De FOD Economie stelt geen moeilijkheden vast wat betreft die verbodsbepalingen, met uitzondering van de vragen over de gezondheid van de consument wanneer een overlijdensverzekering wordt aangeboden samen met het aangaan van de overeenkomst. Die verzekeringen worden voorgesteld door de kredietgever en/of de bemiddelaar in hun hoedanigheid van makelaar of verzekeringsagent van een derde maatschappij.

In de praktijk kunnen twee soorten polissen worden onderscheiden: de polissen aanvaard door de verzekeraar op basis van een zogenaamde verklaring van goede gezondheid en de polissen aanvaard op basis van een medische vragenlijst.

In elk geval mag de kredietgever de door de consument verstrekte gegevens over zijn gezondheid niet bewaren, op welke drager dan ook.

De wet verplicht de kredietgever te beschikken over gegevens betreffende de oorsprong van de inkomsten en het doel van het krediet. Die kunnen onrechtstreeks verband houden met de gezondheidstoestand van de consument (uitkeringen van het ziekenfonds, arbeidsongeschiktheid, financiering van een medische ingreep ...). Het verzamelen van die informatie door de kredietgever is niet onverenigbaar met het verbod uit artikel VII.69, §2, tweede lid WER. De kredietgever houdt rekening met die elementen, aangezien ze een invloed hebben op de kredietwaardigheid, en hij bewaart ze in het kredietdossier.

1.3. De bewijsstukken en de bewijzen

Het Wetboek verduidelijkt niet welke documenten en bewijsstukken moeten worden verzameld door de kredietgever.

Als hij beschikt over bewijsstukken kan de kredietgever het bewijs leveren dat hij zijn onderzoek naar de financiële toestand van de consument correct heeft uitgevoerd. Artikel VII.77, §1, vierde lid WER verplicht de kredietgever de informatie waarop de kredietwaardigheidsbeoordeling van de consument is gebaseerd, te documenteren. Die documenten moeten worden bijgehouden in het kredietdossier.

Onder documentatie moet worden begrepen: alle elementen die werden verzameld door de kredietgever. Het betreft niet enkel de door de consument verstrekte bewijsstukken, maar ook de andere verzamelde gegevens.

De kredietwaardigheid kan worden beoordeeld op basis van de door de consument verstrekte informatie, mits het om toereikende informatie gaat en gewone verklaringen van de consument vergezeld gaan van bewijsstukken.

Artikel VII.77, §1 WER vereist echter niet dat alle door de consument verstrekte informatie wordt geverifieerd aan de hand van bewijsstukken. Het is aan de kredietgever om te bepalen welke elementen vergezeld moeten gaan van bewijsstukken.

Of de door de consument verstrekte informatie toereikend is, kan in dat verband verschillen naargelang

- de omstandigheden waarin de kredietovereenkomst wordt gesloten;
- de persoonlijke situatie van de consument;
- het bedrag waarop de overeenkomst betrekking heeft.⁸

Bovendien kan de kredietgever door bewijsstukken te verzamelen voldoen aan zijn verplichtingen op het vlak van witwaspreventie en voorkoming van de financiering van terrorisme. Artikel VII.76 WER legt de kredietgever daarenboven op de identiteit van de consument te verifiëren aan de hand van de volgende documenten:

- ofwel de identiteitskaart;
- ofwel de verblijfsvergunning;

⁸ HvJ EU, arrest van 18 december 2014, CA CONSUMER FINANCE, C-449/13, paragraaf 39.

- ofwel de identiteitskaart, het paspoort of de vervangende reisvergunning, uitgereikt aan een niet-ingezetene.

De FOD Economie stelt vast dat de kredietgevers regelmatig eisen dat hen dergelijke bewijsstukken worden bezorgd, vooral betreffende de inkomsten. Het verzamelen van die bewijsstukken hoeft niet beperkt te blijven tot documenten op basis waarvan de kredietgever fraude kan bestrijden (risicoanalyse).

2. De kredietwaardigheidsbeoordeling en de beslissing

De kredietgever moet overgaan tot de grondige beoordeling van de kredietwaardigheid van de consument en nagaan of hij in staat zal zijn om zijn betalingsverplichtingen na te komen (artikel VII.77, §1, eerste lid WER).

De kredietgever mag slechts een kredietovereenkomst sluiten wanneer hij, gelet op de gegevens waarover hij beschikt of zou moeten beschikken, redelijkerwijze moet aannemen dat de consument in staat zal zijn de verbintenissen voortvloeiend uit de overeenkomst, na te komen (artikel VII.77, §2, eerste lid WER).

Artikel 1.9, 84° WER definieert de kredietwaardigheidsbeoordeling als volgt: *de evaluatie van de vooruitzichten dat de uit de kredietovereenkomst voortvloeiende verplichtingen tot schuldaflissing worden nagekomen.*

Artikel VII.77 WER heeft een tweeledig doel:

- de consument beschermen tegen een situatie van (overmatige) schuldenlast, waarbij hij in menonwaardige levensomstandigheden⁹ terecht zou komen; en
- vermijden dat de kost van het krediet wordt verzwaard door bijkomende vergoedingen die verband houden met de niet-naleving van de verplichtingen die eruit voortvloeien.

Naast de lasten, geïdentificeerd in de vragenlijst waarvan eerder al sprake, moet de kredietgever de bedragen inschatten die nodig zijn voor de consument en voor de personen te zijnen laste om de absoluut levensnoodzakelijke uitgaven aan te kunnen, andere dan financiële verbintenissen, bijvoorbeeld: huisvesting, energieverbruik, vrije tijd, opvoeding van kinderen ...

Die uitgaven kunnen worden beoordeeld aan de hand van forfaits in overeenstemming met wat eerder al werd aangehaald.

Een kredietwaardige consument is dus een consument die redelijkerwijze alle bedragen kan terugbetalen die hij verschuldigd is op grond van het krediet, en daarbij kan instaan voor de hierboven opgesomde uitgaven. De kredietgever waakt erover dat de consument over een marge beschikt na de betaling van die uitgaven met inbegrip van de maandelijkse termijn van het beoogde krediet.

Om die beoordeling te maken, moet de kredietgever de inkomsten en de lasten van de consument vergelijken.

Op basis van zijn ervaring en de kennis van zijn klanten, is de kredietgever als enige bevoegd om zijn toekenningsregels vast te stellen.

Zoals eerder al aangegeven, kan de kredietgever altijd weigeren een kredietovereenkomst toe te kennen, zelfs als men redelijkerwijze zou kunnen aannemen dat de consument in staat zal zijn zijn verplichtingen na te komen, zolang hij zich niet schuldig maakt aan discriminatie ten opzichte van de consument. De kredietgever is altijd vrij om te weigeren een krediet toe te kennen, op voorwaarde dat hij niet discrimineert.

De kredietgever beslist zelf over zijn beleid inzake risicobeheer dat zich zal vertalen in zijn *weigeringsbeleid*.

⁹ Cf. Artikel 23 van de Grondwet.

In twee gevallen legt de wet hem echter op de toekenning van een krediet te weigeren: wanneer hij redelijkerwijze niet kan aannemen dat de consument in staat zal zijn de verbintenissen voortvloeiend uit de overeenkomst na te komen, en wanneer de consument geregistreerd staat in het negatieve luik van de Centrale voor een bedrag van meer dan 1.000 euro in het kader van een consumentenkrediet en/of een hypotheekkrediet met een roerende bestemming.

In het geval dat de consument geregistreerd staat in het negatieve luik voor een bedrag van 1.000 euro of minder, mag de kredietgever het krediet toekennen, voor zover hij een bijzondere motivering verstrekt.

Tot slot moet de kredietgever voor kredieten van onbepaalde duur met een nulstellingstermijn van meer dan één jaar, jaarlijks op basis van een nieuwe raadpleging van de Centrale een nieuwe beoordeling maken.

De beoordeling slaat enkel op het vermogen van de consument-kredietnemer. De kredietgever mag geen rekening houden met de terugbetalingscapaciteit van de borgstellers of van andere derden die het krediet niet aangaan.

De borg van de consument die een consumentenkrediet aangaat, wordt specifiek beschermd door de wet (met name de artikelen VII.107, §3, VII.109, VII.110 en VII.111 WER). Wanneer meerdere consumenten een consumentenkredietovereenkomst ondertekenen, moet de kredietgever in de overeenkomst de hoedanigheid van elke persoon die zich verbindt, correct definiëren: kredietnemer of borg. De kredietgever mag niet aan een borg vragen om zich als consumentkredietnemer te verbinden.

2.1. De beoordeling van het vermogen van de consument om zijn verplichtingen na te komen

Om een krediet te kunnen toekennen, moet de kredietgever redelijkerwijze kunnen aannemen dat de consument in staat is zijn verplichtingen, die voortvloeien uit de overeenkomst, na te komen. Dat impliceert dat de consument kredietwaardig moet zijn, maar meer nog: hij moet in staat zijn alle verplichtingen van de overeenkomst te respecteren.

Die beoordeling moet worden gemaakt op basis van de elementen waarvan hij kennis heeft genomen in de loop van het onderzoek naar de financiële toestand van de consument.

In het geval van een lening op afbetaling, een verkoop op afbetaling of een financieringshuur (leasing), moet de consument in staat zijn elk termijnbedrag op de vervaldag te betalen. In het geval van een "balloankrediet" of een krediet met vaste looptijd, moet hij, op basis van de gekende gegevens op het ogenblik van de kredietaanvraag, ook in staat zijn het laatste verhoogde termijnbedrag te betalen. Indien de consument elk termijnbedrag tijdig heeft afgelost, is het krediet terugbetaald.

In het geval van een kredietopening mag de kredietwaardigheidsbeoordeling er niet toe beperkt blijven te bepalen of de consument in staat zal zijn de termijnbedragen af te lossen indien de overeenkomst daarin voorziet. Aangezien de consument op elk moment het beschikbare bedrag van het krediet kan opnemen, kan de regelmatige betaling van de termijnbedragen onvoldoende blijken om het krediet te vereffenen binnen de nulstellingstermijn. De kredietgever moet redelijkerwijze aannemen dat de consument zijn verplichtingen, voortvloeiende uit de nulstelling, zal kunnen nakomen. De kredietgever moet ook zorgen voor de nodige communicatie omtrent de nulstellingsverplichting.

Het Wetboek onderscheidt twee situaties waarin de kredietgever ofwel het krediet moet weigeren, ofwel de eventuele toekenning ervan moet motiveren (2.1.1). Er zijn daarenboven andere signalen die wijzen op een mogelijk kredietwaardigheidsprobleem bij de consument (2.1.2).

Bovendien behoudt de kredietgever de contractuele vrijheid om een krediet te weigeren, zelfs indien alle factoren positief zijn op vlak van de kredietwaardigheidsanalyse, voor zover er geen discriminatie wordt begaan.

2.1.1. De signalen geïdentificeerd door het Wetboek

Een negatieve registratie van meer dan 1.000 euro

Wanneer er in hoofde van een consument een wanbetaling(en) geregistreerd staat in de Centrale voor een totaal achterstallig bedrag van meer dan 1.000 euro in het kader van een consumentenkrediet en/of een hypothecair krediet met een roerende bestemming die niet werd afgelost dan kan een kredietgever geen nieuwe kredietovereenkomst sluiten (artikel VII.77, §2, tweede lid WER).

Zodra de kredietgever in de Centrale vaststelt dat een consumentenkrediet en/of een hypothecair krediet met een roerende bestemming negatief geregistreerd werd voor een bedrag van meer dan 1.000 euro, mag hij geen nieuw krediet verstrekken zolang dat achterstallige bedrag niet werd terugbetaald, dat wil zeggen tot de kredietgever heeft aangegeven dat het (de) krediet(en) “geregulariseerd” werd(en). in de praktijk kan er echter een termijn van meerdere dagen verstrijken tussen de raadpleging van de Centrale en het aangaan van het krediet, vooral in het geval van op afstand gesloten overeenkomsten. Om te beoordelen of artikel VII.77, §2, tweede lid WER werd gerespecteerd, wordt gekeken naar het moment van de raadpleging door de kredietgever en niet naar het moment van de ondertekening door beide partijen.

Het zou kunnen dat tijdens de geldigheidsduur van de raadpleging (20 dagen) een kredietovereenkomst wordt geregistreerd in het negatieve luik van de Centrale voor een bedrag van meer dan 1.000 euro, terwijl er op het moment van de raadpleging geen dergelijke registratie vermeld stond. De FOD Economie stelt geen inbreuk vast op artikel VII.77, §2, tweede lid WER indien een kredietgever in die situatie een krediet toekent.

De kredietgever blijft echter gehouden tot zijn algemene voorzichtigheidsverplichting conform artikel VII.77, §2, eerste lid WER. Het niet-nakomen van die verplichting kan leiden tot de vaststelling van een inbreuk.

Een negatieve registratie van minder dan 1.000 euro

De kredietgever moet een *bijzondere* motivering verstrekken wanneer een “niet-afgeloste” wanbetaling voor een bedrag minder of gelijk aan 1.000 euro in het kader van een consumentenkrediet en/of een hypothecair krediet met roerende bestemming geregistreerd staat in de Centrale.

Die bepaling is niet van toepassing wanneer het in het negatieve luik vermelde krediet “geregulariseerd” is in de Centrale.

De registratie in het negatieve luik van de Centrale vormt een negatief signaal.

Uit de motivering zal moeten blijken dat de negatieve registratie geen verband houdt met een solvabiliteitsprobleem van de consument of dat het solvabiliteitsprobleem niet langer bestaat en dat de consument opnieuw in staat is aan zijn verplichtingen te voldoen.

2.1.2. Andere signalen die extra aandacht verdienen

Bij de kredietwaardigheidsanalyse houdt de kredietgever rekening met de onderstaande situaties. De aanwezigheid van een dergelijk signaal in de kredietwaardigheidsanalyse betekent niet dat het krediet moet worden geweigerd, maar dat de kredietgever voorzichtiger moet zijn in zijn beslissing inzake toekenning. Hij moet geval per geval beoordelen of hij bijkomend onderzoek doet naar de elementen waarop het signaal betrekking heeft, om te bepalen of de financiële toestand van de consument hierdoor wordt beïnvloed. De kredietgever moet altijd in staat zijn om, *a posteriori*, de elementen te geven op basis waarvan kon worden aangenomen dat de consument kredietwaardig was. Als er een dergelijk signaal is, moet hij de elementen kunnen leveren op basis waarvan het door dat signaal aangegeven risico kon worden geëlimineerd.

De maximale aanwending van een kredietopening

Het betreft de opname van het totale bedrag dat ter beschikking wordt gesteld door een bestaande kredietopening. Wanneer een consument met financiële moeilijkheden te kampen heeft, is hij geneigd geld op te nemen van zijn kredietopeningen. Dankzij die geldopnemingen kan

hij een levensstandaard aanhouden die hoger is dan zijn financieel vermogen. Maximaal gebruik van een kredietopening kan wijzen op een onevenwicht in het budget van de consument.

De systematische opneming van het afgeloste kapitaal

De FOD Economie heeft al vastgesteld dat sommige consumenten systematisch de bedragen opnemen die terug beschikbaar zijn na de betaling van een termijnbedrag van de kredietopening, zodat het verschuldigd blijvend saldo van het krediet niet vermindert. Zodra de vervaldag van de nulstelling is bereikt, blijft de consument, die niet in staat is terug te betalen, in gebreke.

De kennis die de kredietgever heeft van de consument is een beslissend element.

De kredietgever moet het verschuldigd blijvend saldo van alle kredieten bepalen tijdens het onderzoek naar de financiële toestand van de consument. Als het bedrag van een van de lopende kredietopeningen (nagenoeg) volledig is opgenomen, is het aangewezen dat de kredietgever de consument ondervraagt over de historiek van de geldopnemingen.

De laattijdige aflossing van vervaldagen van een krediet

Wanneer de kredietgever vaststelt dat een maandelijks termijn van een krediet met vertraging wordt afgelost, d.w.z. na de contractueel vastgelegde vervaldatum, schat de kredietgever in of die vertraging louter te wijten is aan onachtzaamheid, of dat die het gevolg is van een daling van de kredietwaardigheid van de consument.

Wanneer de vertragingen herhaaldelijk voorkomen, moet de kredietgever dubbel zo voorzichtig zijn bij het toekennen van een nieuw krediet.

Op korte tijd meerdere nieuwe kredieten aangaan

Het aangaan van meerdere kredieten op korte tijd (minder dan een jaar) kan wijzen op een beginnende overmatige schuldenlast. De consument is niet meer in staat te voldoen aan zijn lopende uitgaven en financiert ze op krediet. De kredietgever moet extra waakzaam zijn bij het toekennen van een krediet aan een consument die zich in die situatie bevindt.

De kredietgever kan zich rekenschap geven van die situatie door de doelen te bepalen van de voorgaande kredieten en van het nieuwe aangevraagde krediet.

De consument is niet in staat zijn nulstellingsverplichting na te leven

De consument vraagt een krediet om aan zijn nulstellingsverplichting te kunnen voldoen.

Het gaat om de herfinanciering van een krediet, wat de kredietgever moet aanzetten tot extra waakzaamheid.

De consument was misschien onvoldoende vooruitziend of kan niet voldoende budget vrijmaken om de kredietopening te vereffenen.

De kredietgever kan dan eventueel een andere kredietovereenkomst voorstellen die de schulden overneemt, op voorwaarde dat hij daarbij niet onverantwoord te werk gaat. Zo mag de kredietgever geen gelijkaardige kredietovereenkomst aanbieden voor eenzelfde of hoger bedrag en moet hij een einde stellen aan de kredietopening. Concreet betekent dit dat de herfinanciering van de kredietopening waarvan de nulstellingstermijn bereikt wordt, dient te gebeuren door middel van een krediet met aflossing van bepaalde duur. Dat is de enige kredietvorm die is aangepast aan de financiële toestand van de consument.

In het raam van de bestrijding van de overmatige schuldenlast heeft de wetgever bij de laatste wetswijziging uitdrukkelijk de bepalingen met betrekking tot de nulstellingstermijn willen verstrengen.

De hergroepering van kredieten

Wanneer het doel van het krediet de herfinanciering van bestaande kredieten is, moet de kredietgever extra opletten.

In het geval van herfinanciering van bestaande schulden moet de kredietgever in het bijzonder informeren naar de oorsprong van die schulden. Hij moet de reden bepalen waarom de consument ze wil herfinancieren. De kredietgever moet de consument vragen naar het doel van het krediet of de kredieten waarvoor een herfinanciering wordt gevraagd. Met die informatie kan de kredietgever een situatie van zogenaamde cascadekredieten vermijden, waarbij een consument regelmatig dezelfde schuld herfinanciert, en zich steeds een beetje meer in de schulden werkt.

In het geval dat de consument moeilijkheden ondervindt om de lasten te dragen van de kredieten waarvoor herfinanciering wordt gevraagd, moet de kredietgever uiterst voorzichtig zijn en zijn kredietwaardigheidsanalyse verdiepen.

De vraag naar liquide middelen zonder rechtvaardiging van het gebruik

De kredietgever moet extra voorzichtigheid aan de dag leggen wanneer de consument een krediet vraagt zonder precies aan te geven hoe hij het ter beschikking gestelde bedrag wil gebruiken.

Het aangaan van een aanzienlijk aantal kredietopeningen

Het feit dat de consument een groot aantal kredietopeningsovereenkomsten is aangegaan of dat het totale bedrag van de kredietopeningen een aanzienlijk deel van zijn inkomsten overschrijdt, bijvoorbeeld het bedrag van zijn jaarlijks netto-inkomen, moet de aandacht van de kredietgever trekken. De kredietgever moet het vermogen van de consument om aan zijn verplichtingen te voldoen beoordelen, in het bijzonder zijn vermogen om zijn nulstellingsverplichting na te leven.

2.2. De periodieke beoordeling van kredieten van onbepaalde duur

Artikel VII.77, §1, zesde lid WER verplicht de kredietgevers ertoe de kredietwaardigheid van de consument elk jaar te herbeoordelen. Dat onderzoek wordt uitgevoerd op basis van een nieuwe raadpleging van de Centrale en overeenkomstig de bepalingen van lid 1 tot en met 3.

Bij dat onderzoek beoordeelt de kredietgever grondig de kredietwaardigheid van de consument en gaat hij op basis van een nieuwe raadpleging van de Centrale na of de consument in staat zal zijn om zijn terugbetalingsverplichtingen na te komen.

In de praktijk is die bepaling uitsluitend gericht op de kredietopeningen.

Die bepaling dient samen te worden gelezen met artikel VII.98, §2 WER, dat de kredietgever ertoe machtigt het recht van de consument om krediet op te nemen op te schorten *op objectieve gronden, onder meer wanneer de kredietgever over inlichtingen beschikt waaruit hij kan afleiden dat de consument niet langer in staat zal zijn zijn verbintenissen na te komen* en voor zover de kredietovereenkomst in die mogelijkheid voorziet.

De kredietgevers schenken regelmatig aandacht aan de kredietopeningen van onbepaalde duur. De professionele toewijding, in de zin van artikel VI.93 WER, wil dat de kredietgever de opnemingen opschort wanneer hij vaststelt dat de consument niet langer in staat is zijn verplichtingen na te komen, in de gevallen toegestaan door artikel VII.98, §2 WER.

2.3. Herhaaldelijke hergroeperingen (cascadekredieten)

Wanneer de consument een nieuw krediet aanvraagt om een bestaand krediet te herfinancieren dat zelf al een of meerdere kredieten heeft geherfinancierd, moet de kredietgever bijzonder behoedzaam zijn.

In die situatie wordt aangeraden geen ‘extra geldelijke middelen’ aan de consument toe te kennen, samen met de herfinanciering.

Zoals eerder al aangegeven, moet de kredietgever bij een herfinanciering van een krediet in alle gevallen uiterst voorzichtig zijn. Hij moet in die specifieke herfinancieringssituatie een zeer grondige kredietwaardigheidsanalyse uitvoeren om latente financiële moeilijkheden op te sporen.

De kredietgever kan die operatie bijvoorbeeld rechtvaardigen wanneer wordt geherfinancierd voor een significante verlaging van de rentevoeten met behoud van de initiële looptijd van het

geherfinancierde krediet, zodat de totale resterende kosten van het krediet worden verlaagd. (cf. *infra*).

3. Het best aangepaste soort en bedrag zoeken

Krachtens artikel VII.75 WER zijn de kredietgevers ertoe gehouden *voor de kredietovereenkomsten die zij gewoonlijk aanbieden, het krediet te zoeken dat qua soort en bedrag het best is aangepast, rekening houdend met de financiële toestand van de consument op het ogenblik van het sluiten van de kredietovereenkomst en met het doel van het krediet.*

3.1. Het soort krediet

Er bestaan vier soorten consumentenkrediet die gedefinieerd worden door het Wetboek: de lening op afbetaling, de verkoop op afbetaling en de financieringshuur ("kredieten met aflossing", van bepaalde duur) en de kredietopening (doorgaans van onbepaalde duur). Andere kredieten voldoen niet aan de genoemde vormen. Die verschillende soorten krediet kunnen ook worden onderscheiden in functie van hun kenmerken: van bepaalde of onbepaalde duur, met of zonder aflossing, met vast of variabel maandelijks termijnbedrag ...

De kredietgever die verschillende soorten krediet aanbiedt, moet onderzoeken welke de beste kredietformule is om aan de consument aan te raden, zowel wat betreft de soort als de kenmerken.

Wanneer de consument onmiddellijk over een geldsom wil beschikken, kan hem het best een krediet van bepaalde duur worden aangeraden, bij voorkeur met aflossing. Een kredietopening kan in een dergelijke situatie worden aangeraden indien de consument bij de kredietaanvraag formeel te kennen heeft gegeven dat hij over de mogelijkheid wenst te beschikken om latere opnemingen te verrichten of meer flexibiliteit in de aflossing van zijn termijnbedragen wil. De lening van bepaalde duur met aflossing daarentegen financiert één enkele verrichting waarvan de aflossing contractueel is vastgelegd.

Wanneer de consument daarentegen de mogelijkheid wil hebben om over een som te beschikken zonder evenwel een onmiddellijke opneming te overwegen, kan een kredietopening worden aangeraden.

De kredietgever zal moeten aantonen dat, gelet op de omstandigheden van de toekenning, met name het doel van het krediet en de door de consument gewenste opnemingsmodaliteiten, het krediet dat hij heeft aangeraden, het best aangepaste krediet was. Wanneer de consument een krediet aanvraagt bij een kredietgever via een kredietbemiddelaar, moet de kredietgever op zoek gaan naar het best aangepaste soort krediet tussen de soorten krediet die door de kredietbemiddelaar worden aangeboden.

Wanneer een kredietopening wordt aangeboden in een verkooppunt buiten de vestiging van de kredietgever of op afstand, wordt een passende uitleg verstrekt door de kredietgever of, in voorkomend geval, door de kredietbemiddelaar, over de voor- en nadelen van dat soort krediet ten opzichte van verkopen of leningen op afbetaling, indien die soorten krediet worden aangeboden door de kredietgever of de kredietbemiddelaar. Die uitleg gaat met name over de aflossing van het kapitaal, de aanrekening van interesten, de maximale jaarlijkse kostenpercentages, de nulstellingstermijn en de opeisbaarheid van het uitstaande saldo in geval van eenzijdige opzegging als bedoeld in artikel VII.98, §1, tweede lid WER.

Wanneer de kredietgever vaststelt dat de consument niet in staat zal zijn of niet in staat was te voldoen aan zijn nulstellingsverplichting, kan de kredietopening geherfinancierd worden door een nieuw krediet. Dat nieuwe krediet mag geen kredietopening zijn.

De kredietgever kan ervan uitgaan dat de consument niet in staat zal zijn de kredietopening tijdig op nul te stellen wanneer de consument bijvoorbeeld betalingen moet doen die zijn door de kredietgever ingeschatte terugbetalingscapaciteit overschrijden om het krediet binnen de tijd te vereffenen. Dat nieuwe krediet mag geen kredietopening zijn, het moet een krediet met aflossing van bepaalde duur zijn. De kredietopening die daarmee op nul wordt gesteld, zal moeten worden afgesloten.

3.2. Het kredietbedrag

Het kredietbedrag moet aangepast zijn aan het doel en aan de financiële toestand van de consument.

De kredietgever moet bepalen welk bedrag het best is aangepast om het doel van het krediet te financieren. Wanneer de consument als doel heeft een concreet project te financieren, moet de kredietgever het bedrag bepalen dat zo precies mogelijk overeenstemt met het bedrag dat nodig is om dat project te financieren. Als de consument een krediet aanvraagt dat uitsluitend bedoeld is om een bepaald goed of een bepaalde dienst te financieren, moet de kredietgever hem het kredietbedrag aanraden dat overeenstemt met de prijs van dat goed of van die dienst.

Een kredietgever voldoet niet aan zijn verplichtingen wanneer hij de consument voorstelt een bedrag te lenen enkel en alleen in functie van de terugbetalingscapaciteiten van de consument, zonder rekening te houden met andere relevante elementen, zoals bijvoorbeeld het doel van het krediet.

Wanneer de consument een krediet aanvraagt waarvan hij de last niet zal kunnen dragen, mag de kredietgever een krediet voor een lager bedrag voorstellen. De kredietgever mag de consument daarentegen niet voorstellen het kredietbedrag te verhogen in functie van de maximale last die de consument kan dragen. Een dergelijke praktijk zou in strijd zijn met de algemene doelstelling van de wet, die erop gericht is overmatige schuldenlast te bestrijden.

Zodra het voorgestelde bedrag hoger ligt dan wat nodig is voor de consument om het doel van het overwogen krediet te realiseren, is het bedrag onaangepast.

Het doel van het krediet is het door de consument meegedeelde doel in de kredietaanvraag, d.w.z. de bedoeling van de consument, het gebruik van de som die hem ter beschikking wordt gesteld door het krediet.

Hierna verstrekt de FOD Economie bepaalde verduidelijkingen over het zoeken van het best aangepaste kredietbedrag voor herfinancieringen van kredieten en voor kredietopeningen.

3.2.1. De herfinanciering van kredieten

Bij een herfinanciering van kredieten moet de kredietgever zo precies mogelijk het bedrag bepalen dat overeenstemt met het verschuldigde bedrag van de geherfinancierde kredieten. Daarvoor zal hij aan de consument moeten vragen om bij de andere kredietgevers de afrekeningen van terugbetaling op te vragen.

Bijkomende liquiditeiten toekennen aan een consument bij een herfinanciering van kredieten moet de uitzondering blijven en moet steeds gemotiveerd worden. De herfinanciering van kredieten is een indicator van een financiële risicosituatie (cf. *supra*). Door bijkomende liquiditeiten toe te kennen, neemt de totale schuldenlast van de consument nog verder toe. In geen geval mogen dergelijke "liquiditeiten" worden voorgesteld als een vorm van "spaargeld" dat de consument kan gebruiken voor toekomstige uitgaven die hij niet zou kunnen dragen.

De kredietgever zal moeten aantonen dat de herfinanciering van het krediet de consument ertoe in staat stelt zijn financiële toestand te stabiliseren of stabiel te houden. Als de herfinanciering van het krediet hogere kredietkosten met zich meebrengt, moet de kredietgever een significant voordeel voor de consument aantonen. Dat voordeel kan bijvoorbeeld zijn:

- een aanzienlijke verlaging van de maandelijkse kredietlast van de consument;
- een verlaging van de totale kost van het krediet door de verlaging van het JKP;
- en/of door de inkorting van de looptijd.

De kredietgever moet de consument volledig informeren over de gevolgen van de herfinanciering van het krediet, in het bijzonder over de verandering van de totale kost van de operatie en de verhoging van de totale maandelijkse last na een bepaalde duur. Daartoe berekent de kredietgever

de maandelijkse termijnen en de resterende totale kost van de te herfinancieren kredieten en vergelijkt hij ze met de totale kosten en de maandelijkse termijn van het herfinancieringskrediet.

De geherfinancierde kredietgever vraagt de consument niet of hij een kredietopening echt wil afsluiten als hij een brief ontvangt waarin uitdrukkelijk wordt gevraagd het krediet af te sluiten.

3.2.2. De kredietopeningen

Het bedrag van een kredietopening moet aangepast zijn aan de financiële toestand van de consument. De consument moet in staat zijn, op basis van de gekende gegevens op het ogenblik van de kredietaanvraag, om uiterlijk binnen de wettelijke termijn te voldoen aan zijn nulstellingsverplichting. Het bedrag van de kredietopening moet dan ook aangepast zijn aan de inkomsten van de consument die het voor hem mogelijk zullen maken de kredietopening op nul te stellen.

Om het aangepaste karakter van het bedrag van de kredietopening te evalueren, baseert de normaal voorzichtige en toegewijde kredietgever zich met name op de maandelijkse bronnen van inkomsten en de lasten van de consument.

Het best aangepaste bedrag moet geval per geval worden bepaald op basis van de financiële toestand van de consument.

Een kredietopening voor een bedrag dat de jaarlijkse netto-inkomsten van de consument benadert of overschrijdt, is meestal niet aangepast aan de financiële toestand van de consument wanneer de terugbetalingscapaciteit enkel is gebaseerd op zijn inkomsten.

Om het aangepaste bedrag van een kredietopening te bepalen, moet de kredietgever rekening houden met de kredietopeningen waarvan de consument al schuldenaar is op het moment van de aanvraag, en in het bijzonder met het bedrag van het geheel aan kredietopeningen. Wanneer de consument al schuldenaar is van een of meer kredietopeningen, moet de kredietgever nagaan of het opportuun is een extra kredietopening toe te kennen.